

Egy közvélemény-kutatás és eredményei

A Magyarországi Németek Országos Önkormányzata megbízásából 2021 őszén a Zri Závecz Research Piac- és Társadalom-kutató Intézet a német nemzetiségiek körében végzett közvélemény-kutatást. Identitásukról, a nyelvhasználatról, a politikai aktivitásukról kérdezték a kutatásban résztvevőket. A kutatás eredményeiről és az országos önkormányzat új stratégiáiról beszélgetünk Englenderné Hock Ibolya elnök asszonnyal.

– Eredetileg a 2021-re tervezett népszámláláskor gondoltunk arra, hogy jó lenne objektív felmérés alapján bizonyosságot szerezni nemzetiségi közösségünk jelenlegi állapotáról. A népszámlálás ugyan elmaradt, ám a 2022-es parlamenti választások szintén okot adtak az előzetes felkészülésre. 2019 óta vagyok elnök, előtte hosszú ideig a közgyűlés tagja voltam és oktatással kapcsolatos feladatokat láttam el. Országos önkormányzatunknak szoros kapcsolata van a helyi önkormányzatokkal, de személyes kapcsolatba az emberekkel csak akkor kerülünk, amikor elmegyünk egy-egy rendezvényre. Tudni akartuk, mi a véleményük a munkánkról, és mivel 2014 óta szószólónk, 2018 óta képviselőnk is van a parlamentben, az ő tevékenységéről kialakult vélemény is érdekelt mindenkit. Ebből eredt a közvélemény-kutatás ötlete. Az előző stratégiánk – melyet az országos önkormányzat vezetésével, de nemcsak annak tagjaival, hanem több szervezetet bevonva, 2015-ben egy grémium készített el – 2020-ban lejárt. Annak felülvizsgálata után tudni akartuk, hol vannak azok a pontok, ahol az új stratégia kidolgozásánál előre kell lépni. Mindez együttesen adta az indítékot a közvélemény-kutatás elkészítéséhez.

Most már látjuk, mennyire hasznos volt, és bár előzetesen sokan szkeptikusak voltak, s mi sem tudtuk, mi lesz az eredménye, utólag egyetértettünk abban, hogy nagyon hasznosnak bizonyult.

– *Hogyan zajlott a közvélemény-kutatás?*

– Kérdés volt a kivitelezés módja, tehát az, hogyan érjük el azokat az embereket, akiknek a véleményére kíváncsiak vagyunk. Saját önkormányzataink, szervezeteink tagjai eleve többet tudnak munkánkról, mi is jobban ismerjük őket, tehát nem őket akartuk megcélozni. A közvélemény-kutatást végző céggel együtt találtuk ki, hogy a magyarországi német rendezvények közönségének körében végzik el a személyes interjúkat. Az augusztustól október közepéig tartó összes rendezvény közül öt különböző nagyságú és elhelyezkedésű település kiválasztásával a rendezvényen megjelenők személyes megkérdezésével ötszáz kérdőív érkezett be. Egyesületeinket és német önkormányzatainkat online kérdőív formájában kérdeztük meg, azzal a céllal is, hogy egy esetleges különbségre is ráláthassunk, így további hétszáz választ kaptunk. Minden szervezet csak egy kérdőívet kapott, melyet az anonimitást teljes mértékben biztosítva, csak hivatalos e-mail-címre küldött el a közvélemény-kutató cég.

– *Mit mutatnak a válaszok, és milyen következtetésekre lehet jutni ezekből?*

– A közvélemény-kutatás eredménye sok mindenben megerősített. A végeredmény összességében nagyon kedvező. Az országos önkormányzattal való 3,5-es elégedettség egy 4-es skálán nagyon jó. Ugyanakkor azt a visszajelzést is jelenti, hogy még inkább láthatóvá kell tenni a munkánkat, és konkretizálni azokat a pontokat, ahol továbbfejlődésre van szükség. Örültem, hogy az országos önkormányzat és az országgyűlési képviselő munkája eléggé ismert és elismert az emberek körében. Nem is számítottam erre, mert sajnos általános emberi tulajdonság, hogy a jót természetesnek vesszük, az elégedettséget, dicséretet nem osztjuk meg, csak kritikát.

„... tudni akartuk, hol vannak azok a pontok, ahol az új stratégia kidolgozásánál előre kell lépni.”

„... még inkább láthatóvá kell tenni a munkánkat...”

Érdekes volt a személyes interjúkon kapott nyelvhasználatra vonatkozó magas visszajelzés is, ezen belül is azoké, akik anyanyelvüknek vallották a németet. Az értékeléskor úgy véltük, ez abból is adódott, hogy a rendezvényekre idősebbek, jellemzően elkötelezettebbek, érdeklődőbbek szoktak járni, körükben valós lehet ez az adat, talán más lenne az eredmény fiatalabbakat, az „utca emberét” megszólítva. Az is világossá vált, amit azért már eddig is tudtunk, hogy az ifjúságot sokkal jobban be kell vonni a munkába. Van már ifjúsági referensünk, működik ifjúsági bizottságunk, az önkormányzatok képviselői körében magasabb a lett a fiatalok aránya, de az ifjúsági programok látogatottságát tekintve van még teendőnk. A hálózatépítés terén jobbnak kell lennünk, jobban be kell vonnunk, erősíteniük kell őket, hiszen tőlük várjuk munkánk folytatását.

– *Hogyan történik az értékelés, és mennyiben segítik ezek az eredmények az MNOO új stratégiájának kidolgozását?*

– November közepére készült el a tanulmány, először az országos önkormányzatokon belül az elnök, alelnök, bizottsági elnökök, szociális tanácsnok és a képviselő úr jelenlétében értékeltünk, és megállapítottuk, melyek azok a témák, amelyeket a közgyűlésen fel kell vetnünk. Még folyamatban van az elemzés, lépésről lépésre minden közgyűlésen előkerül valamilyen téma. A 2020-ban lejárt stratégiánk értékelésén és kibővítésén dolgozó munkacsoportok is felhasználják az eredményeket. Azt már látjuk, hogy a mostani az előzőnél konkrétabb lesz. Annak a felépítésekor öt területen (*politika, kultúra, oktatás, média és ifjúság*) határoztunk meg a célkitűzéseket és hozzá tartozó indikátorokat, hogy mikor tekintjük az adott célkitűzést megvalósultnak. Az oktatást kivéve azonban nem rendeltünk hozzájuk konkrét projekteket. Most ezzel bővül az új stratégia: minden indikátor mellé kerül egy a következő öt évben megvalósítandó, illetve esetleg az utána következő időszakra is átfolyó projekt.

– *Mi kapcsolja össze az előző és az új stratégiát, milyen területeken folytatódik, illetve bővül a munka?*

– Február végére készül el a teljes új stratégia. Alapvetően nem változik, bizonyos részleteket illetően azonban módosul a 2015-ben kidolgozott első efféle, írásban lefektetett útmutató, önkormányzati alapdokumentum. Az oktatási stratégiánk pedig még korábbi, már 2010-es, akkor én voltam az oktatási bizottság elnöke. Mint minden nemzeti-ség jövője, így a magyarországi németiség jövője is a nevelés-oktatás, elsősorban a nyelvhasználatot illetően. 2010-ben „Gyökerek és szárnyak” címmel dolgoztunk ki egy oktatási stratégiát: például egy település oktatás-nevelési intézménye legyen részese az adott település életének, dolgozzanak együtt az egyesületekkel, idősekkel. Ebből alakult ki a tanösvény projekt – közösen készül el, mindenki dolgozik rajta, az országos önkormányzat anyagi és szakmai támogatást nyújt hozzá, elkészülte után pedig turista, helyi lakos, felnőtt, gyerek egyaránt megismerheti a településen élő németek történetét, kultúráját, hagyományait, s tanulhat belőle. Országos hálózat alakult, egyelőre tizenkét tanösvénnyel. Ha nem is ilyen nagyszabású program, de az új stratégiában is hasonlóan konkrét megvalósulási területek szerepelnek majd.

– *Melyek azok a célkitűzések, amelyeket nem, vagy csak részben sikerült megvalósítani, és mit jelent ez a jövőre nézve?*

– Az oktatási munkacsoport már a stratégia felülvizsgálatakor megállapította, hogy az egynyelvű óvodák és a kétnyelvű iskolák számának növelése nem tudott megvalósulni. Az okok között elsődleges a szaktanárhiány. Így is keressük azonban az utat, hogyan tud a kétnyelvűség jobban érvényesülni egy adott intézményben. Az óvodákban két párhuzamos tervet szeretnénk kidolgozni. Feléleszteni a már régebbi

keletű, Ágfalváról induló „Egy személy egy nyelv” elve alapján működő egy nyelvű nyelvhasználatot az óvodákban, tehát az egyik óvodapedagógus csak németül, a másik csak magyarul beszél a gyerekekkel. A másik terv a tényleges egy nyelvűséget megcélozva ott lesz jó, ahol mindkét pedagógus tud németül. A középkorú pedagógusok között még többen vannak otthonról hozott anyanyelvi tudással, a fiatalabbakat az ösztöndíjprogram hivatott a pályára invitálni. Ez és a nemzetiségi pótlék anyagi segítség, emellett szemléletformálással támogathatjuk a két nyelvű és a nyelvoktató programmal működő általános iskolákban a tanórán kívüli, valamint a természetes hétköznapi és személyes szituációkban megvalósuló nyelvhasználatot. A következő lépés, hogy a települési nemzetiségi önkormányzati fenntartású intézmények rendelkezésére bocsátjuk azokat az alapelveket, hogy mi jellemzi, mitől nemzetiségi az adott óvoda vagy iskola? Ahol ilyen működik, ott elvárhatjuk a nemzetiségi arculatot. Még kidolgozás előtt áll a „Magyarországi németiség kiváló óvodája” vagy iskolája kitüntető cím, ami nem jár anyagi haszonnal, de erkölcsi elismerést jelent. Ehhez a projekthez még ki kell dolgoznunk a kritériumokat.

Az új stratégiában is maradnak az eddigi területek, a kultúrát és médiát összevonva. A politikai munkacsoportot érinti, és a jelenlegi választásokra való felkészüléshez tartozik a mindenkori parlamenti képviselővel való szorosabb együttműködés megvalósítása. Folytatni szeretnénk a korrekttörténelmi emlékezet kialakítását. Több szakember működik ebben közre. Olyan kiadványok jelennek meg, amelyek objektív megvilágításba helyezik a magyarországi németiséget érintő történelmi eseményeket. Nagyon sok színvonalas kultúracsoporthoz van, javítanunk kell azonban például a népviselet hiteles megjelenítésén, tehát azon, hogy az eseményeken az autentikus magyarországi német viseletet és ne például a kényelmesebb, de nem autentikus „dirndl” viseljük. Gondolkodunk egy ezt segítő kiadvány szerkesztésén.

Sok tennivaló van: első helyre tenném a nyelvhasználatot. Nem nyelvtudás, hanem elhatározás kérdése, hogy találkozások alkalmával németül beszéljünk, a kulturális rendezvényekre szóló meghívókon, programokban, fejlécben, az egyes települések gasztronómiai jellegzetességeit bemutató kiadványokban a német nyelvet tegyük az első helyre. Ez szemléletváltás kérdése, a következő stratégia legfontosabb feladata. Iskoláinkban végzett diákok visszajelzései és tapasztalatai igazolják a magas szintű, átlagon felüli nyelvtudás előnyeit. Ezért az ifjúsági munkacsoport meg is fogalmazta azt a feladatot, hogy az alumni hálózatokat erősítsék, mert így a fiatalok körében is bekerül a köztudatba, mi az előnye az anyanyelv ismeretének, használatának.

„Olyan kiadványok jelennek meg, amelyek objektív megvilágításba helyezik a magyarországi németiséget érintő történelmi eseményeket.”
